

Rudolf Steiners foredrag om bier og deres betydning for den moderne biavl.

Af Matthias Thun

Hver uge holdt Rudolf Steiner foredrag for arbejderne ved det nye Goetheanum. Der var ikke tale om kurser eller foredragscykler, som var planlagt i forvejen. Når Rudolf Steiner kom ind i snedkeriet om morgenen kl. 8, hvor man mødtes til disse foredrag, spurgte han: "Nu, mine herrer, hvilke spørgsmål har De i dag?" Han holdt så spontant et foredrag til det, der blev spurgt om. Blandt arbejderne var der flere biavlere, som også kom med deres spørgsmål og fik besvaret dem i form af foredrag. "Bikurset", som det også blev betegnet af læserne, er for så vidt ikke et kursus som f.eks. landbrugskurset, som specielt blev organiseret og holdt kun for landmænd, der er derimod tale om Rudolf Steiners forklaringer til biavlernes spørgsmål, som de dengang - i 1923 - havde til den moderne biavl.

Følgende skal her nævnes: i tiden omkring 1900 fik træmagasiner (bikuber af træ) midtervægge og først og fremmest blev den såkaldte kunstige bidronningeavl udbredt hos biavlerne. Det medførte kæmpe diskussioner, og i hele Europa blev der hos biavlerne en deling i to lejre. En del af biavlerne holdt fast ved det gamle, andre tilsluttede sig helhjertet tidens trend. Med deres delvist meget videnskabeligt orienterede artikler sørgede fagtidsskrifterne ligeledes for bevægelse og mangfoldige meninger, så biavlerne havde vanskeligt ved at blive fortrolige med disse reformer. Træmagasinet og midtervægge blev ganske vist ret hurtigt accepteret, men jeg husker ganske tydeligt tiden omkring 1965, hvor mange biavlere betragtede bidronningeavlen som en bog med syv segl, og avlerne havde et højt renommé. Man kan altså godt forstå, at biavlerne formeligt bombarderede Rudolf Steiner med spørgsmål for at forstå alle disse nye muligheder, biavlens bød på.

Bien - en særegenhed i evolutionen

I mange tidligere foredrag for arbejderne har Rudolf Steiner talt om de mest forskellige emner og anliggender og kunne hos tilhørerne forudsætte helt bestemte og udvidede basiskendskaber. Således blev spørgsmål om biernes eksistensberettigelse eller bidronningeavl, vokskageanlæg og honning næsten altid besvaret med en gennemgang af evolutionen. På denne måde blev det tydeligt for tilhørerne, at man først finder et svar på de fleste spørgsmål, når man betragter de forskellige livsområder sammen og finder deres paralleller.

Med henblik på insekter i almindelighed havde Rudolf Steiner i tidligere foredrag allerede henvist til de 12 insektgruppers anlæg i en meget tidlig epoke i evolutionen. Han betegner denne udviklingsepoke som jordens gamle Saturn-trin, hvor menneskets fysiske legeme blev skabt i en tolvleddet form, desuden de tolv sanser, der er indlemmet i det fysiske legeme, men også det tolvlemmede insektrige blev anlagt. Steiner beskriver, at skabermagter i en meget senere Jord-epoke har udviklet bien af en allerede eksisterende hvepseart, den såkaldte figenhveps, og det skete specielt for mennesket, som befandt sig i et bestemt udviklingsstadium. Dermed antydes det, at bien ikke hører til det tolvlemmede insektrige, men indtager som insekt en særlig, ny stilling. Det er denne tidsepoke, hvor der iflg. Steiner udvikles de sekskantede kiselkrystaller i Jorden. Denne evne til at danne sekskanter har bierne fået til at udvikle og bygge vokskager, rettere sagt

de sekskantede celler, som er nødvendige for at bierne kan ruge, men også for honningen. Rudolf Steiner skildrer, at honning er noget usædvanligt, idet den ikke kun er en koncentreret blomstersubstans, men ved at lagre i de sekskantede celler optager honningen deres kraftvirksomhed og er således af stor betydning for det vordende menneske. Betragter man dette evolutionstrin nøjere, er det den tid, hvor "Jeg ´et" opstår hos mennesket. Rudolf Steiner forklarer, at dette Jeg-anlæg kun er muligt, fordi bien lagrer honningen i disse sekskantede celler. Dette viser i grunden, at der fra krystalformen og de derfra opstående virksomheder finder en formidling sted af en slags Jeg-understøttende oprejsningskraft, der tydeligt adskiller mennesket fra andre levende væsener.

Bisamfundet - en organisme

Gennem honningen optager mennesket også en krystalevne i sin organisme. Betegnelse organisme anvendes jo altid, når flere dele virker sammen i det levende på en sådan måde, at der opstår en helhed. Også hos et bisamfund taler vi om en organisme, der består af bidronningen, arbejderne, dronerne, vokskagerne, honningen og pollen. Er en del i organismen svækket, opstår der en disharmoni, som giver sig udslag i sygdomme eller svækket livskraft. Ud over bierne, kender vi også andre organismer, der danner lignende samfund, som vi ofte sammenligner med bierne. De skal dog tydeligt afgrænses, idet de ikke lever så komplekst, som vi forestiller os det.

For bedre at forstå insekter, der danner samfund, henviser Rudolf Steiner til tydelige forskelle, når man sammenligner biernes verden med myrernes eller hvepsenes. I modsætning til de to sidstnævnte søger bier en tæt kontakt til Solen, til Venus og andre kosmiske kræfter, sådan at indflydelserne fra hele den omgivende verden har meget stor indvirkning på bisamfundet. Således opstår denne komplicerede organisme, "bisamfundet". Rudolf Steiners fremstilling rejser selvfølgelig spørgsmålet, om de kosmiske omgivelser i dag ikke mere kan indvirke på bisamfundet på samme måde, eller hvorfor vore bier er blevet så lidt modstandsdygtige. Med hensyn til biernes bolig, kaldet kuben, anfører Steiner, at halm bedre formidler omverdenens kræfter end træ. Der henvises til det dejlige voks, som jo er en substans fra bien. Men hvad tilbyder vi bien med midtervæggen, der er fremstillet af gammelt voks?

Hvordan kan vi hjælpe bierne?

Også i landbruget er vi underlagt omverdenens indflydelser. Rudolf Steiner har givet landbruget kompostpræparaterne, hvorigenem jorden sættes i stand til at optage planeternes indflydelser igen, idet denne evne er gået tabt. Findes der lignende muligheder for bierne? I flerårige forsøg har vi blandet små témængder i biernes vinterfoder, som vi har tilberedt af præparatplanterne, der anvendes til fremstilling af kompostpræparaterne. Resultatet var meget lovende. Ligeledes har vi bygget kuber af halm til vore bier, for at omverden bedre kan få adgang. Den mere præcise fremstilling kan man læse i min bog "Die Biene, Haltung und Pflege". Med mange skridt, der synes at være tekniske tilbageskridt, kan man således hjælpe bierne til ny livskraft.

I foredragene om bier besvarer Rudolf Steiner spørgsmål, som biavlerne stillede ham. Kritikere siger med urette, at vi dag har helt andre problemer med bierne. Læser man fremstillingerne nøje og lader alt det, man ikke har forstået, ligge i første omgang, skal man nok få svar, der vil hjælpe videre, hvis man indgående beskæftiger sig med

antroposofien. Senest på det tidspunkt bliver det tydeligt, at Rudolf Steiner allerede for omkring 80 år siden har påvist, hvad vi biavlere skal beskæftige os med i dag. Det er ikke muligt at komme ind på alle temaer fra disse foredrag på dette sted, men til slut skal der henvises til, at biernes sundhed helt og holdent afhænger af biavleren. Lykkes det for ham at betragte bierne som "søstre" eller "brødre" og at anerkende kosmos og verdens virksomhed som realiteter, så skal han nok ved hjælp af Rudolf Steiners mangfoldige fremstillinger føre sine bier ud af deres biavler-isolation og ind i et nyt livsfællesskab.

Fra Lebendige Erde 4/2002

Oversat af Eva Pejrup for Biodynamisk Jordbrug

Lebendige Erde 4/2002 indeholder en række artikler - på tysk - om antroposofisk orienteret biavl. Vi sender gerne en kopi af artiklerne til interesserede.